

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XII. évfolyam. Nándor grófhhoz 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden kedden, esütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (Iskola-utca 4. sz.)

Egyezkedés.

Óhajtjuk a szomszéd osztráknak már csak a közeli szomszédságnál fogva is, de meg a magunk jól felfogott érdekében is, hogy annyi marakodás után jöjjön meg, ha ugyan megjöhét a jobbik eszük. Tudjuk, hogy nehezen megy ez. de hát éppen azért óhajtjuk.

Nagyon csehül van a szomszéd oda át; immár két éve verik rajta a port és még mindig nem tudták fejből kiverni azt a beteges gondolatot, hogy hegemoniájának föntartása a jelen viszonyok között lehetetlenség. Csodálatra méltó az a rövidlátás, vagy inkább makaesség, melylyel az osztrák németek, úgy mint nálunk is próbálták, sőt vakmerően próbálják ma is, hegemoniájukat a történelmi jogok figyelembe vétele nélkül, egész önteltséggel akarják fentartani és tovább erőszakolni.

Van némi remény most, hogy benő a szomszéd feje lágya. Gautsch miniszterelnök elment, ki nem birt sem elég energiával, hogy megküzdjön a fékevesztett szenvedélyekkel, sem elég bátorsággal arra, hogy utjába álljon a Magyarországgal ellen mindjobban és minden akadály nélkül terjedő gyűlöletnek. Örökét Körber miniszterelnök vette át, kinek politikai

gavallérsága ellen mi kifogás sem tehető, sőt nem csekély politikai képességgel bíró férfúnak ismerik.

Az új osztrák miniszterelnök legfontosabb föladatának a nemzetiségi viszály egyetértő elintézését tartja. A végletekig menő nemzetiségi harcok különösen luzamosságuknál fogva még olyan érdekeket is háttérbe szorítottak, melyek valamennyi marakodó nemzetiségnek közös érdekét képezték; a harcok fékevesztett szenvedélyessége pedig egyoldalú politikai nézetekre ragadta a lelkeket, és a nép pozitív tevékenységét sok téren lekötötték, magát a társadalmi életet pedig megrokontották. E nagy károk fölismérése vezetett az új miniszterelnököt arra, hogy föfeladatának a nemzetiségi harcok megszüntetését tartsa. A legutóbbi évek tapasztalatai ugyanis megmutatták, hogy csak az tarthatja magát a nemzetiségi kérdésekben, a mi a nemzetiségeknek közös megegyezéséből ered. Erőszak csak ideig-óráig tarthatja magát és végre is engedni kénytelen a reakciónak. A hosszú és elkeseredett harcok alatt minden oldalra beálló kénytelenség, és az állam legvitalisabb érdekei által parancsolt áldozatkészség még mindig lehetővé teszi egy becsületos kiegyezés létrehozását a nemzetiségi kérdésekben.

E lehetőség vezérli Körber miniszterelnököt, hogy megkísérte a viszonyok és helyzet tisztázását és keresse a kibontakozásra vezető utakat. Erre pedig a legezéravezetőbb eszköznek azt tartja, hogy össze fogja hívni az összes érdekelt és eddig elkeseredett haragban álló nemzetiségeket és pártok vezérferfiat egy konferenciára, hol maga a kormány is aktív részt fog venni. A kormány több javaslatot fog előterjeszteni, melyek hivatalosan lesznek a kieleesedett ellentéteket elsimítani. Így meg lesz a lehetősége annak, hogy az évekig tartó torzalkodás megszűnik és bekésebb viszonyok állanak be.

Bármily siker koronázza is az új osztrák miniszterelnök törekvéseit, bármikép alakuljanak is odaát a viszonyok — de az egyezkedő nemzetiségeknek nem szabad megfeledkezni arról, hogy mi is itt vagyunk, hogy Magyarországiól nyitott szemekkel nézünk át Ausztriába és megfigyelünk minden mozdulatot. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy mi is vagyunk, és ha az egyezkedés ára a mostani alkotmányos formának félrevetése volna, mi minden újajta átalakulást, vagy újajta alkotmányos formát megakadályozhatunk és visszavethetünk a 67-es törvényekhez való ragaszkodá-

A FEJÉRMEGYEI NAPLO TÁRCZÁJA.

Négy fal között.

Írta: Valnicsek Béla.

Dolgozó és nem dolgozó szociáldemokraták közt lakom. Nagyon csöndes és nyugalmas lakásom van tehát. Fölöttem suszter lakik s reggel hat órákor már hallom az ütemes hangokat: Kop . . . Kop . . . Kop . . . Alattam az asztalos fűrészelése ringat édes ábrándozásba: Brsss, rrrss, rrrsss . . . Szemközt kovácsok dolgoznak: klang, klang, klang . . . Mögöttem a szomszédban építenek: bum, bum, bum . . . Mellettem Schlézingler lakik. Ő semmi egyéb, csupán Schlézingler s ezzel azt is megmondtam, hogy kilencz gyermeke van. Mikor ideköltözködött, a háziurnak négy gyermeket diktált be.

Jött pedig nyolczczal s a kilenczedik már itt, mellettem született meg. A háziur reátámadt: Wie haiszt, herr Schlézingler? Maga azt mondta, hogy csak négy gyermeke van?

— Nü, négy kicsike; a másik négy nagy s egész nap nincsenek itthon, csak esthe jönnek. Egy meg most született.

— Ez az egy, a kilenczedik, egész nap azt sirja, hogy: oláh, oláh . . .

Így a koncert teljes s ha sokáig itt lakom,

annyiira megszokhatom még, hogy annál a bizonyos európai koncertnél is összhangzatosabbnak fogom találni.

Földszint, kaputól jobbra, az utcára koresmahelyiség van, mely egyuttal az „első kovácslegények szakegyleté“nek hivatalos helyisége is.

Délelött tíz órákor mellette visz az utam; a czuczilisták, mert ők azok s erre büszkék négyesével ülnek az asztaloknál. Előbb bevágna egy kis pörköltet (nagy pörköltre csupán a burzsoáknak jut), két sóskiflit, pohár sört s utána huszonegyeznek. De azért ritkán egyeznek meg; rendszeren nagy szóváltás van köztük, főleg mikor egyik-másik a fucsását elhallgatja s a bankár esetleges befucscolásánál a tétet behuzzák.

Bizonyos dologban mégis egyetértének. Hogy tudniillik a pörkölteteket, kifiket, söröket és kártyapénzt a munkanélküli czuczilisták segélyezésére összegyűjtött pártkasszából fizetik. Némelyik még a villamos pénz is fölszámítja, miután tényleg igazságtalanság, hogy csupán a burzsoák járhasanak villamoson.

Közben-közben a „kovácslegények szaklapjának“ szerkesztője Steiner ur is megjelenik köztük, a ki korára nézve ugyan még csak huszonegy éves, hanem e mellett kitünő szónok, író és politikus.

S ez utóbbi kiváltképen és mint ilyen, együtt érez a szegény proletárokkal.

Steiner ur sorba látogatja a huszonegyezőket s hol itt, hol ott buzdít az ő sajátóság magyarságával. S ha egyik-másik nem meri megreszkizni a bankot, a szerkesztő ur segítségével siet azon megdönthetetlen s örök elvével, hogy utóégre is a kártyajátékosnak bátornak kell lennie, mert vagy veszít, vagy nyert . . . Így. Játék közben jut kis idő a politizálásra is. Steiner ur megbeszéli híveivel a szaklap szombati számának tartalmát. A vezéreszempersze mindig a szabadság, testvériség és egyenlőség, ezenkívül napi hét órai munka, ebből fél órai reggeli idő, mástól óra ebéd idő, legkisebb napszám két forint, heti két forint fürdőpénz, stb.

Előfordul, hogy a munkások közül egyesek a szaklap közelebbi számának vezérezikét szeretnék hallani. Ilyenkor Steiner ur, a szerkesztő egyik asztalra áll és szavalni kezd: Uram! A legközelebbi vezérezikét rövid tartalmát „közöbajra“ ime előadom. (Halljuk, halljuk.) Címe: „Le a burzsoákkal.“ (Le velük, le velük.)

A bankárok itt suttyomban körülnéznek, ki mennyit állított s hány kártyája van. Steiner ur pedig folytatja:

A szociáldemokratizmus immár hatalmas mérveket öltött. (Harsogó éljen.) A Kárpátoktól az Adriáig nincs város, nincs falu, hol ez egyedüli boldogító tan ne találna lelkes, önzetlen követőkre. (Ugy van.) A munkásosztály, eme

Mai lapunk 4. oldal.

sunk által. És ha az új miniszterelnök által az összehívandó konferencián beadott javaslatok ily alapokon állnának, vagy végeredményükben ezt hoznák létre, úgy egész missziója kisszerűvé válik és igazolni fogja azt a mindinkább fölhangzó véleményt, hogy ki van zárva lehetősége annak, hogy a Lajtán túl németek és szlávok összebéküljenek és a 67-es alkotmány fenttartható legyen.

Várjuk tehát és figyelemmel kísérjük, hogy a Körber-kabinet békülési kísérletei mily eredménnyel végződnek, hogy azután egész melegséggel üdvözölhessük az alkotmányos élet felvirágzását oda át — vagy pedig fellépjünk ellene.

Római levél.

Róma, 1900. jan. 20.

Kék talján orrok között álmadozni zuduló hótengerről, zuzmaráról, jégről, — a mi itt nincs, de otthon van, nem valami kellemes mulatság. Mert a talján orrok rémületesen kékek, pedig napsugár is kacsintgat, meg meleg is van — néha. A kályha hiányzik az arany szemöldökű sugarak e hazájában. Valószínűleg azért, mert igen költőietlen butordarab volna; a lengén berendezett szalonokban nem, ott ez is karcsu; hanem értsünk olyan becstületes ostobasággal elterpeszkedő nagy monstroomokat, s így az olasz inkább didereg, mint apától levettét jó izlése ellen vétsen.

Nehogy-e jámbor megjegyzés — alatt valaki gúnyt sejtjen meg, példát is hozok rá. Reconstruálják a fórumot. Ez ugyan régi hír, de mindig új marad, mondom én, — hisz még mindig a kezdetnél vannak.

Gazdag képzelni régiségtanárok pompás képeket festenek róla az érzéketlen nebulóknak; pedig igazában ide kellene a fantázia, hogy a

elcsigázott, már-már éhen haló nép (itt némelyik a pörköltlébe mártogatja kenyerét), végre üntudatra ébredt. Szenvedett, fáradozott, dolgozott reggeltől késő estig, hogy a magyar ipar fölvirágozzék s vajjon a munkaadók hogyan méltányolta fáradozásukat? A hol lehetett, levontak munkabérikből, sanyargatták a munkásnépet; egyetlen nap, a vasárnap kivételével jogos kívánságukat, a blaumontagot sem akarták elismerni; követelnek napi kilenczórai munkaidőt. Nem csodálhatjuk hát, ha a munkás nép verejtékével szerzik nagy vagyonukat ők, a burzsoák! (Igaz, ugy van!) Nem! A munkás nép ezt nem tűri tovább. Inkább nem dolgozik és szenved, éhezik, semhogy a burzsoák gazdagodását elősegítse.

Pedig (itt Steiner ur lígy, reszkető hangon folytatja) vajni nehéz a szegény, súpadtarcu hitves esdeklő panasza hallani otthon, a rongyokba takart gyermekek kérését, könyörgését a kenyérrét, de hála legyen a jól szervezett pártkassza gondozóinak, addig is, míg a munkaadók be nem látják a jogos követelést, föl nem hagynak makaos ellentállással. Gondoskodva van a sanyargatott munkásosztályról, igaz, hogy nem fényesen, de legalább egy-egy betevő falatjuk akad. Le a burzsoákkal! Éljen a szociáldemokratizmus!

A kártyázó czuczilisták most viharosan tapsolnak, majd egyik kezükbe a pénzt szorongatják kártyájukkal, másik kezükkel vállakra emelik a fiatal, de ékesszóló szerkesztőt s körül-

sokféle kétes eredetű halom és holmi között meglásunk Cicerót, a mint Catilina ellen mondott obstrukciós beszédében megveti az osztrák parlamenti illemkönyv és szótár alapját. Vagy Horatiust a fecsegővel, a Via Sacrán, a mint az be akarja magát protezsáltatni a római minisztériumban, vagy hova.

Egy csoport szemüveges ur bandukol a derékbatört oszlopok között rémhosszu plajbászszal és arcczal. Néhány munkás is hemzseg az egyik oldalon, óvatos lassúsággal dolgoznak, hogy az idegenek megértsék a vezető „cicerone” szavait. A jegyek árától folyik t. i. a rekonstruálás. Most egyelőre még csak rombolnak.

A Vesta-templom mellett a föld alól kell kiszabadítani a fórum egyik sarkát. Ennek a törekvésnek esik áldozatul az Ótalmazó Nagyszony temploma, S. Maria Liberatrice. Szomorú látvány, mint fogy, omlik a csákányok alatt a csinos kerek épület. Hja! pogánylélkünk kevés van, keresztényekből meg minek hordtak össze annyit ezek a barbár középkori maecenasok.

Rossz nyelvek azt beszélnek, azért halad olyan lassan a munka, mert a lírák egy részéből megvettek egy — erkélykövet a „Palazzo della Giustizia”-hoz, mely az állam megalakulása óta mindig épült, de tető alá soha sem kerül. Babonás az olasz. Azt hiszi, hogy a palota csakugyan a pápának készül, s ha kész lesz, rögtön vége az Unita Italiának. Azért inkább be se fejezik.

Egyébként a szent esztendő napjai meglehetősen csendben folynak. Szent Péter előcsarnokában folyton járnak-kelnek az idegenek. A szent kapu ott áll tárva, két félfája (pardon, köből vannak!) egészen barna a sok ajtatos ajak érintésétől. Nem most, századok óta mindig így történik; a legutolsó megnyitást jelző kölap ott van a kapu tetején: XII. Leo 1825-ben nyitotta meg, illetve zárta be legutolján.

A nagy bucsu elnyerése egyelőre maguknak

hordozzák a helyiségben. megetetik, megitatják s aztán engedik az útjára, hogy megszerkessze a szaklapot s megírja a vezércikket, melynek rövid tartalmát most adta elő.

A cikk alá majd ezt jegyzik: Egy a munkásnépből. Így hatásosabb. Ilyenformán csinálódik a szocziáldemokratizmus a négy fal között . . .

Steiner ur aztán hazaballag, megcsipi a szobaasszonya piros-pozsgás arcát s azt mondja: Ej, szívem, de jó dolga van, most is újságot olvas, nekem meg azt a rongyos szaklapot kell megszerkeszteni. Aztán majd elmegyünk délután délután a városligetbe, meghintáztatjuk a gyerekeket. A férje ugyis részeg, mint a tők, aligha kerül éjtőlnek korábban haza. Onnan jövök éppen az egyletikből. Azzal bemegy a szobájába, leül az íróasztalához, kér a szobaasszonyától egy kis inspirációt kupicza szilvórium alakjában, rágyújt egyiptomi cigarettjére, bemártja a tollát a piros tintába s megírja azt a bizonyos vezércikket, melynek czime: Le a burzsoákkal s mely alá hatóságosság kedvéért odajegyzi: Egy a munkásnépből.

A keztyűjét persze ilyenkor le szokta venni, miután a „kovácslegények szaklapjába” nem szokás „keztyűs kézzel” írni. A legrosszabb esetben sajtópört kap a nyaka közé s akkor is vagy veszít, mely esetben mártírnak tekintik, s elismerő bankettet rendeznek a tiszteletére hivei, vagy „nyerit” s ennek az öröme isznak nagyokat . . .

a rómaiaknak is terhes egy kissé. Huszszor kell végigjárni a négy nagy templomot, San Pietro, S. Maria Maggiore, S. Paolo a városon kívül és S. Giovanni in Laterano, s mindegyikben a Szentatya szándékára imádkozni. Belsőültek tudják, minő tekintélyes távolságban van egy-némelyik e templomok közül. Idegenek tiszsz teszik meg ezt az utat.

Talán a kellemetlen időjárás az oka, hogy az idegenek egyelőre nem tódulnak olyan nagy számban, mint élelmes vállalkozók várták; Angol az van elég, talán több mint. Transzválban. Sárgahaju, szemüveges professorissák véghetetlenül unalmas ábrázattal és nagyrotörő orral, legújabb férfiszabású angol divat szerint öltözködve. Csak így eshetett meg, hogy tetemes találgatásnak estünk neki a napokban, ki lehet az a puhakalapos plébános, a ki olyan kitartó szorgalommal veszi szemügyre egy artista kirakatát. Csak mikor az inicziálékkal bőven beszántott pergamen-arcz felénk fordul, akkor láttuk, hogy a talárján nincsen — gomb, ellenben napernyőt, székot és kiskutyát visel. Valamelyikük elveszítette a karpereczét. A becstületes megtalálónak 150 lira jutalmat ígért. Handlők és utcáseprők valóságos dühvel kutatják azóta a szeméthalmozokat. Mondják, hogy ez csak élelmes fogás volna a szépészeti egyesület részéről, az utóbb említett halmok eltüntetésére, de ez csak mende-monda.

Az olasz kormány igen udvarias. Az utasok biztonságára annyi rendőr czirkál most az utcákon, hogy egynémelyik templom környéke szinte hadállássá változik. Érdekes! Mintha egyáltalán nagyobb szükség volna az elővigyázatra, mint egyébkor. Az olasz szabadkőművesek semmi áron se akarnak tudomást venni a szent évről s a századvégi hódolatról. Magas hangon hirdette valamelyik a parlamentben, hogy a mozgalomhoz Unita Italiának semmi köze. Csinálnak ők maguk is ünnepet, különbet; eleget élesztgeti rá a lelkesedett a kormány 50 meg 100 líras óriási pályadíjakkal. Így készül a Dante-ünnepély.

Az olasz a németet nem szereti, a „maldetto Tedesco” eléggé ismeretes. Ha nem is innét, de mindenesetre a stíl különbségből lehetne megmagyarázni, hogy Hartmann nagyszerű műve nem okozott valami nagy feltűnést. Az első előadásán a San Carolo Bartholomeo templomban jelen volt a királyné is. Másodsor maga a szerző dirigált. A lapok meglehetősen hidegen bántak el vele, nem úgy, mint a Perosi-estélyekkel. Igaz, hogy a nagydobot se ütötték Hartmann mellett annyira.

Az igazi „óh nép” meg nem törődik a nagyok herce-hurczájával, hanem élvezi a kegyelmek esőjét. Hogy annak örül, ha az erszényébe is csöppenik valami, az természetes. Reklám van. „Szent év” czim alatt kapni mindent, s minden csak ez alatt a czim alatt jó. A gyorsfényképelő csak különös kegyelemből bocsátja művészetét a szent év kedvéért a jelentkezők rendelkezésére potom ötven centesiméért és a leggyalázatosabb időben is. Szakértelemmel és buzgón ordító suhancok kínálnak hamisítatlan „szent év” gyujtót. A skatulya másik felén a „Mundus vult decipi” mondás diszeleg. — Nekem nem kell, elektromos lámpásom van, — szoltam az egyikhez. — Az én gyujtóm még azt is meggyujtja, — torkolt le a derék ifju hirtelen.

Szép habos fehér függöny van a borbély is „pel anno santo.” No, ezt megpróbáljuk. Míg a képet markolásza, a bűnbánati zsoltárokat mormoltam, — a hangulat meg volt hozzá. —

Mondja csak, — kérdeztem tőle, — a szent esztendőben az idegeneket is így borotválja agyon? Hias ön valóságos azecessionista a művészetében! Non, signore, — hangzott a válasz, — a szent év meg csak Urbi van, nem Orbi!

Minimua.

UJDONSÁGOK.

— **A Fejérmegyei Naplót cenzul Debreczenyi Gyula könyvnyomdájában (Iskola-utca 4. sz.) nyomatjuk. — Ide helyeztük át a kiadóhivatalt is, tehát cenzul az előfizetésre és a hirdetésre vonatkozó leveleket, utalványokat, vagy egyéb, a kiadóhivatalt illető megkereséseket, reklamációkat ide kérjük cmezniei.**

— **Egyházmegyei hírek.** Dr. Steiner Fülöp megyés püspök dr. Viszota Alajos papneveldei tanulmányi felügyelőt s tanárt püspöki szertartóvá, Reichardt Tamás budakeszi káplánt, papneveldei tanulmányi felügyelővé s a ker. bölcsélet (philosophia) rendkívüli tanárává nevezte ki. Schoderbeck Lajos ujmisés Budakeszre, Ligday Károly Soóskutráról Érdre, Lattyák Nándor Püti-Csabáról Soóskutra, Lendvai Gyula Zsámbékről Püti-Csabára, Bardón István pedig Zsámbékról kúidettek káplánoknak.

— **A vaali jegyzőválasztás** e hó 19-én ment végbe nagy érdeklődés mellett. Jegyzővé egyhangulag Váradly Sándor pázmándi jegyző választatott meg. Segédjegyző lett Karaszky Ödön, községi írnök László Lajos.

— **Gyászmise.** Istenben boldogult Gyurtsik Márton volt vizivárosi vezető-tanító lelkiüdvéért ma reggel fél 8 órakor a kórházi kápolnában Bilkei Ferenc hitoktató requiemet tartott, melyen a vizivárosi iskola tanuló tanítói vezetése alatt testületileg vettek részt.

— **A megyei kórház megvétele tárgyában** ma délelőtt Harrank József polgármester elnöklése alatt értekezlet tartatott. Tárgyalás alá került a megyei törvényhatóságnak a m. kórház átadására vonatkozó válasz-átirata, mely szerint a kérdéses épületet a hozzátartozó apácza-utcai Fodor-féle telekkel együtt 18.000 forintért hajlandók a városnak átadni. A megjelent biz. tagok és tisztviselők többsége a vétel mellett foglalt állást, mert így valahára az aggintézet régtől húzódó ügye is megfelelő megoldást nyer, másrészt pedig a Fodor-féle telep igen alkalmas lenne a tervezett elemi iskola czéljaira. A főmérnök egy tervezetet mutatott be, mely szerint az átalakítás 18.000 ftba kerül. — Ez összeg nagysága kissé nyugtalanította a tervezet lelkesebb barátjait, azonban Say Ferenc kijelentette, hogy a szükséges munkálatokat 8000 forintból is el lehet végezni s így az egész 26.000 forintba kerülne az iskolának szánt telekkel együtt, melyet a város azután megfelelő összegért magához váltana. Az értekezlet a tervezetet ily értelemben fogja ajánlani a jövő heti közgyűlésnek. Szó volt még a Peuser-féle rózsás-kerti telek megvételéről, melyet a város most, árvésesen kívül, 11.000 forintért megszerezhetne, hogy ott egy, a fokozottabb igényeknek és megfelelő fűrdőt és mulatóhelyet létesítsen. Határozatig azonban nem jutottak, mert szőlőgazdák Tóth Károly borászati felügyelő vezérlete alatt benyomultak a nagyterembe s a zöld asztalt erőlyesen elfoglalták.

— **Az öreg honvédek farsangja.** Az idei farsangot bizonyára megemlegetik a budapesti honvédménház öreg-harcosai. Valami pezsgős mulatságot nem rendeznek ugyan, de legalább

nyulat azt esznek az *alcuthi* főhercegi uradalom szivességéből. Ugyanis a magyar főherceg *alcuthi* fővadásza, *Praslmayer* 20 darab nyulat küldött a menház parancsnokságához, hogy azokból az öreg honvédek megvendélgéjk.

— **Névváltoztatás.** Fias József sz.-balhási illetőségű székesfejérvári lakos vezetéknévét belügyminiszeri engedéllyel *Földes*-re változtatta.

— **Öngyilkos aggastyán.** Németh István 70 esztendő *csákvári* lakos, e hó 17-én reggel veje házában, hol régebb idő óta lakott, az ajtófélfára fölakasztotta magát s mire leánya, *Izmenő* Györgyné ráakadt, már halott volt. Az öreg ember, mint ismerősei állítják, üldözési mániában szenvedett, s mindig attól félt, hogy megmérgezik.

— **Tűz a Felmayer gyárban.** Könnyen végzetessé válható tüzeset történt ma reggel 7 órájtában a Felmayer-féle kékfestő-gyár szárító helyiségében. Egy gyaluforgácsal telt láda gyuladt meg s a megijedt munkások nyomban értesítették a központi tűzörséget, de mire a tűzoltóság a helyszínére ért a gyári tűzoltók már eloltották a csekély tüzet. A rendőrség ez ügyben erőlyes nyomozást indított, mert azt beszélik, hogy szándékos gyújtogatás történt, mely kiszámíthatatlan veszedelmet okozhatott volna, ha idejében észre nem veszik.

— **Megeyi közgyűlés.** Fejérmegye törvényhatósági bizottsága folyó évi február hó 5-én, délelőtt 10 órakor a vármegyeláz 1-ső emeleti dísztermében rendes közgyűlést tart, mely alkalommal az új vármegyei közkórház építési költségeire kivetendő pótdadó kérdése is tárgyalatni fog. A tárgysorozat nevezetesebb pontjai: A nyugdíjazás folytán üresedésbe jött árwapénztári ellenőri állásnak választás után leendő betöltése. A Vörösmarty Mihály ünnepe ly rendező bizottság előterjesztése. — A kereskedelemügyi m. kir. miniszter tudatja, hogy a Magyar Agrár- és Járadék-Bank részvénytársaságnak a déli vas-pálya bodaiki állomásától Zámoly—Csákvár—Acsa—Vaál—Gyuró—Soóskut—Török-Bálint irányában az államasutak budapest—kelenföldi állomásáig vezetendő rendes nyomtávu gözüzemü h. é. vasut vonalra az előmunkálatai engedélyt egy évre megadta. — Győr sz. kir. város közönsége a hazai ipar pártolása tárgyában hozott határozatát hason szellemű határozat hozatal végett megküldi. — Marosvásárhely szab. kir. város közönsége a kvóta felemelése ellen az országgyűlés képviselőházához intézett feliratát pártolás végett megküldi. — *Az állandó választmány véleményes előterjesztésével benutattatik:* Az új vármegyei közkórház építési költségeire kivetendő pótdóra vonatkozó előterjesztés. — Alispáni előterjesztés a törvényhatósági munkások közvetítő és kelyettesének kijelölésére vonatkozólag. — Nagy Ignác és társai villamos vasut és világítás előmunkálatai engedélyeseknek az ajánlata. — Alispáni előterjesztés a községi és körörvosoknak a látogatási díjak felemelésére irányuló kérelmére. — Fogadó, vendéglő, kávéház és kávémérés iparok gyakorlásáról alkotott szabályrendelet. — A korosma, sörház és pálinkamérés iparnak gyakorlásáról alkotott szabályrendelet — stb.

— **Halál az istállóban.** E hó 21-én délután a vásártéri Bárány vendéglő istálojában halva találták *Bieder* Károly 42 esztendő csavargó pék-legényt. A kerületi orvos véleménye szerint a teljesen elzüllött ember halálát alkohol mérgezés következtében beállott szívszélhűdés idézte elő. A hullát beszállították a városi kórház halottas házába.

— **A Duna halottja.** A napokban az *eresii* hidtelepnel egy 40—50 év között levő, látszólag az uri osztályhoz tartozott nő hulláját fogták ki a Dunából. Rubázatának zsebében 2—3 krajcárt és egy „Horvát Aranka” nével ellátott látogató jegyet találtak, fehéreműjében pedig W. K. hulla monogram volt világosan kivehető. A hulla mintegy 2—3 hó óta lehetett a vízben, mert a víz alacsony hőmérséklete daczára már erősen feloszlásnak indult.

— **Közösbenyílvánítás.** Fogadják emton is hálás köszönetünket mindazok, kik jó atyánk Luttor Ignác halálával bennünket ért súlyos veszteségben részvételük vigasztalni és a gyászszertartás alkalmával megjelenésükkel fájdalomunkat enyhíteni szivesek voltak. Luttor Ferenc és családja.

— **Gazdasági Decentralizáció.** írta és elmondotta az aradi agrár gyűlésen Bernát István. Csak 7 oldalra terjedő füzetke hordja homlokán a fenti czimet, de tartalma annál jelentősebb. Arról beszél benne Bernát, hogy ma már mindent az ország központjában, Budapestén halmoznak össze. A lakosság Budapestre tördül, a gyár- és iparvállalatokat oda viszik fel, vagy legalább is azok vezetőségét, az ifjúság Budapestre vonul, s így ott kifejlődik a szellemi, erkölcsi és politikai decentralizáció is. Bernát ezek ellen sikra száll s kimutatja, hogy ez a decentralizáció az országnak kárára van. Mi székesfejérváriak ezt a tapasztalásból tudjuk már. A viczinálisok Pestre szállítják a termést, elvették tőlünk a piacot s sokan felmennek iparczikkekért, melyeket itt is megkapnának. De hát az jobb, mert pesti. Bernát övszerül a decentralizációt ajánlja, s ilyen értelemben egy határozati javaslatot is nyújtott be, melyet a gazdaságvesztés elfogadott s annak kivételére a mozgalmat meg fogja indítani.

— **A kath. Legény-egylet** e hó 21-én tartotta a Felér Bárány vendéglő nagy termében farsangi mulatságát, mely minden tekintetben sikerültnek mondható. Minden arcon a feszelen jókedv látszott, a megelégedettség a társasággal, a melyben van, hiszen a Legényegylet minden mulatságát bizonyos családias jelleg emeli ki a többi közül. Itt nincs feszesség, egymásnak a kicsinylése, nincs a fiatalág kedvének oly csapongása, mely a tulzába menne át s kellemetlenné válhatnék. Erre a jó hímervére mindig büszke volt az Egylet s annak megtartásán mindig munkálkodik. A fiatalág egész reggelig kitarott s bizonyára emlékezetes lesz előtte e kedves mulatság.

Részvettek: *Asszonyok:* Alovits Ferenczné, Baumgartner Józsefné, Bertnik Ferenczné, Bogár N.-né, Dörner Józsefné, Fábian Istvánné, Györe Ferenczné, Halász Istvánné, Klér Györgyné, Knitthoffer Józsefné, Lax Balászné, Góvay Jánosné, Müller Lajosné, Meleg Sándorné, Noszko Istvánné, Niksz Lénárdné, Prajda Józsefné, Szenger Istvánné, Tujner Istvánné, Ziegmueller Edéné. *Leányok:* Alovits Mariska és Anna, Bertnik Regina, Bogár Mariska, Bors Mariska, Csopor Lujza, Dörner Erzsike, Fábian Teruska és Mariska, Földi Mariska, Fekete Juliska, Györe Erzsike, Horváth Róza, Knitthoffer nővérek, Laksz Mariska, Lévy Róza, Müller Juliska, Meleg Erzsike, Nott Mariska, Noszko Mariska, Niedermayer Mariska, Prajda Karolin és Gizella, Szenger nővérek, Ziegmueller Erzsike. A négyeket 40 pár táncolta.

ezzen alkalommal az egylet házalapja javára adakozni kegyesek voltak: Báró Fiáth Miklós 10 kor., K. J. 10 k., Say Viktor 10 k., Szabórits J. 6 kor., Gerő Jakab 6 kor., Komáromy Károly 5 k., Havranek Lajos 4 k., Pézses Imre 4 k., dr. Klauz György 4 k., Kuti Márton, Károly János, Mayer Károly, N. N., özv. Számmer Pálné, E. S., Havranek Antal 3—3 kor., Huszár Károly, G. E., Streit Ferencz, Gönczöl Antal, Tamás Vilmos, Karl József, Flits Miklós, dr. Bierbauer Viktor, Imrich Viktor, Glász Károly, Kégl Miklós, Göbel J. György, Gremsperger István, Schlammadinger Alajos, Lentz Maria, Jelinek Antal, Szalay József 2—2 kor., Scheirich Antal, Kéri Ferencz, K. G., Langer János, P. E., Özv. Fekete Pálné, Schafhauser Károly, Plosske Ferencz, Gyurkovits András 1—1 kor., ifj. Fábian István, Fábian István, Prajda Józsefné, Knazovitzky Béla, Havranek János, Chay Antal, Dornis István, Bilkei Ferencz, 2—2 kor., id. Streit Ferencz, Halász Jánosné, N. N., ifj. Montskó Béla, Hekele Lajos, ifj. Toman N., Sz. K. 1—1 kor., Müller Lajosné, Alovits József 1 kor. 60 fill., Laksz Balásné 1 kor., 20 fill., Szenger Istvánné, Siksz Lénárd, Klér György 60—60 fill., Schrott Gusztáv, Éles Lajos 40—40 fill.

— **Iparhatósági megbízottak.** Sz. Fehérvár szab. kir. város rendőrkapitányi hivatala, mint I. fokú iparhatóság mellé az iparhatósági megbízottak az 1884. évi XVII. t. cz. 169. §-a értelmében kinevezetvéen, munkakörük a következőképp állapították meg: a) az ipartestület lajstromainak ellenőzésére kijelöltettek: Gerő Jakab, Pollák Henrik kereskedő, Vida Géza kárpos, Nyári Gábor asztalos és Lóttka István bognár; b) a tanonc iskolák látogatására kijelöltettek: Kiss Ignác kereskedő, Herczeg Hugó kereskedő, Kovács Károly kereskedő, Gaál István fodrász és Tóth János nőszabó; c) műhelyek megvizsgálására kijelöltettek: Herczeg Sándor kereskedő, Feldmann Henrik kereskedő, Knazoviczky Béla kereskedő, Ditmár Károly bádogos, Berghammer József csizmadia; d) a gyárak megsejtelésére kijelöltettek: Schmelczér Jákó kereskedő, Steinger Sándor kereskedő, Krén Ignác lakatos, Kőrösi Gyula asztalos és Bató József kovács.

— **Farsang a vidéken.** A Kápolnás-Nyélki róm. kath. iskolaszék az iskola javára f. évi február 4-én, vasárnap, a Szénásy-féle nagyvendéglőben, 1 korona belépti díj mellett jótékony-célú táncmulatságot rendez. — Az adonyi önkéntes táncmulatság saját pénztára javára e hó 20-án sikerült zártkörű táncvizsgalmat rendezett. Felülfizettek: Cséby Lajos 3 koronát, Szenté István 1 kor. 20 fill., Tóth Antal, Veltner Károly, Palkovits István, Negró Gusztáv, Csizmadia József, Baur György, Paitsits János, Csöngedy Gyula 2—2 kor., Varga Benze, Bajzák István, Pájer János, Puskarovits M., Fad Géza, Kazai N., Reich Gábor, Sajgó Gusztáv. Rectór: az Sztatóry Gyula. Huszár Dezső, Apt Ödön, Tóth Aladár 1—1 kor., Steimann Ferenc 40 fill., Mállér Vilmos 20 fill. A kegyes felülfizetőknek ez uton nyilvánítja hálás köszönetét a rendezéséért.

— **Allamvasuti kezelőnöi állások.** A Magyar Államvasutaknál a kezelőnöi állásokra régebbi folyamodások folytán előjegyzettek száma oly nagy, hogy ez állások aránylag csekély számánál fogva a beállható szükséglet évekre fedezve van. Minthogy ugy a kereskedelemügyi miniszterhez, mint az állami vasutak igazgatóságához folyamodások folyton nagy számmal érkeznek, a kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy mindaddig, a míg a már előjegyzésben levő jelöltek elhelyezést nem nyernek, a kezelőnöi állásokra beérkező folyamodásokat minden érdemleges tárgyalás nélkül a folyamodóknak egyszerűen visszaadják; ha pedig a már előjegyzett jelöltek elhelyezést nyernek, a további üresedéseket nyilvános pályázat útján töltsek be. Ily körülmények közt az illetők saját érdekében is áll, hogy az előrelátható céltalan kérvényezés költségtől és fáradságtól magukat megkímélik.

— **A cigaretták drágulása.** A cigarettázók megint veszedelmek néznek elébe. Ezuttal nem a dohány, hanem a szivarka-hüvely drágulása miatt. Kairóban ugyanis a szivarka-hüvely gyárakban kitört a sztrájk és 4000 munkás szüntette meg a munkát. Ez valószínűvé teszi, hogy a cigaretták is megdrágulnak, ha a sztrájkot hamarosan meg nem szüntetik.

— **Eladó bor és tej.** Naponként még mintegy 12 liter tisztán kezelt legjobb minőségű tej házhoz hordva kisebb részletekben is és 15 hektoliter újbor, öreg-hegyi termés, még fejtelten eladó, Giffing Edénél.

Színház.

A bolond.

Jan. 20.

Lehet-e színpadra vinni vallásos dolgokat? Sokszor volt ez szóbeszéd tárgya, mert már többen megpróbálták, még pedig, helyesen alkalmazva, mindig szép sikerrel. Mért ne? Én azt mondom, hogy igenis lehet, sőt kívánatos, így, mint ez estén láttuk. Kellett, hogy őszinte meggyőződést, valami magasabbra érezen mindenki, nem csak az, a ki magasan tud érezni,

de még a legromlottabb izlésű ember is, midőn a színpadon, hol gyakran a bűn dicséretét hirdetik, felcsendül a templomi ének ama legfehérebb Asszonyhoz:

„Ó Szűz Anyám az égben . . .“

Mintha visszatérni látnánk a színművészet valódi, nemes, lélekemelő hivatásának elmúlt szép idejét. Ime, nem szerepelnek itt könnyűvéru leányok, házasságtörő asszonyok, hitvány don Juánok: nem gyilkolnak meg senkit, mert jobb volt a többinél, nem mutatnak léha kalandokat, — és mégis van siker, nagyobb, impozánsabb mint valaha, de talán épen azért. Hogy élvezte, hogy szívta lelkébe mindenki azt a nemes költészetet, mely végigvonul az egész színművön s milyen jól esett ez a tiszta levegő! És nem volt unalmas sehol, egyetlen jelenetében sem, mert a kik megcsinálták, mindenképen értették a módját, hogyan kell hatni a közönségre.

Egy énekes legenda ez, melyet Rákosi Jenő Malonyai Dezső egyik elbeszéléséből irt, zenéjét pedig Szabados Béla szerette. Bimbó, a bolond, amolyan vásári komédiás féle, valahol az utszéken kis árvaleánykát talált. Magával viszi és fölneveli, megtanítván a maga mesterségére. Azon-utal együtt járnak bucsukra, vásárookra s táncszal, nótával keresik a kenyerüket. Ugy élnek, mint az erdők madarai, vígan, gondtalanul és egyikök sem gondol arra, hogy az embernek magasabb rendeltetése is van a világon. Kóborlásuk közben egy népes bucsujáró helyre érnek, hol a leányka egy nemes urfival találkozik, a ki belészeret. Deli urfi meglepődve hallja a kis vadvirágtól, hogy még imádkozni sem tud s míg a bolond másfelé jár, Bimbillát imádkozni tanítja. Később a leány, a hívásnak engedve, valóni készül Bimbótól, hogy az urfi felesége legyen. A bolond, ki szintén szerelmes belé, kétségbeesésében föl akarja duhni a templomot, mely megfőszottta tőle, azonban az utolsó pillanatban megemlékezik a leánytól hallott imádságról és Mária oltára előtt keres vigasztalást. Képzeteletben látja, hogy a Szűzanya leszáll hozzá az oltártól s ott hal meg a templomban, az oltár lépcsőjére borulva.

Gyönyörű zenét irt Szabados e poétikus, szép meséhez. A hatalmas imadal a régi magyar egyházi énekekre emlékeztet és szépségével szinte megbűvöli a hallgatók lelkét. Ez kétségkívül a legértékesebb az összes énekszámok között, a mit a szerző maga is érezvén, többször ismételteti a következő jelenetekben. De igen szép a többi is, így különösen Deli belépője: „Járom a világot . . .“, „A multból az emlékezet . . .“, „Az erősebb én vagyok“ (duett), a madárdal, az ima-duett: „Ó Szűz Anyám az égben . . .“, „Ó Istenem, mi történt énvelem . . .“

Az előadás általában igen sikerültnek nevezhető s egy cseppet sem túlzok, ha azt mondom, hogy darabnak évek óta sem volt hasonló sikere színpadunkon. Réti Lina kitünő Bimbilla volt s énekével valóságos elragadta a közönséget. Játéka is élénkebbnek és határozottabbnak látszott ezuttal, — hanem a hangja! Ez a hang, melynek párját a vidéki színpadokon talán hiába is keresnők, ma még tisztábban csengett mint valaha s a szépséges dalokban kiváló alkalma nyílt azt egész erejében ragyogtatni. A hatás méltó volt, de mégis meglepő és a hatalmas tapsviharra több ízben megismételt énekeknel szinte féltettük a megerőltetéstől a mi kiesi pacisirtánkat. Partnere, Szentmiklósi, ki Deli urfi szerepét tavaly a budapesti Magyar Színházban kreálta, ezuttal ismét megbizonyította, hogy

kellő diszpozícióban kifogástalanul tud énekelni. Belépő dalát, valamint a nagy ima duettet meg kellett ismételnie. Játéka, mint rendezés, most is valóban művészi színvonalon állott és bizva el lehet róla mondani, hogy e tekintetben magasan kiválik az átlagos vidéki baritonisták közül. A czimszerepben Szalkai jeleskedett, ki ben a második és harmadik felvonás drámai jeleneténél alig lehetett a megszokott komikusnak ismerni. Nem multa felül, mint mondani szokás, de megtagadta önmagát, midőn e rendkívül nehéz szerepre vállalkozott és pompásan oldotta meg feladatát. Kedvesek voltak Barcs Aranka, Erdei Boriska és Pálfi Mariska a hármas írekek szerepében, bár ez utóbbi némiképp kivált közülük, csakhogy nem az elevesége által. Jóízű alak volt Krémer sekrestyése és Kovács csárdás gazdája, ugyszintén igen ügyesen dévajkodtak Sz. Nagy Imre, Déri és Virág. Ebből a Virágból még lesz valami.

A meglehetősen ügyes rendezést Szentmiklósi végezte. Felette kívánatos lenne, hogy az igazgató ezentul kissé nagyobb gondot fordítson a rendezésre és lehetőleg mindig Szentmiklósi bizza az énekes darabok rendezését.

A zenéről sokat lehetne mondani, de jót édes keveset, a mi, megvalljuk, már csak azért is rosszul esett — különben megszoktuk — mert első föllépése után mindenki többet várt az új karmestertől. Azonban kiderült, hogy ő voltaképpen nem hibás s a zenészek is kifogástalanok, hanem ott volt a hiba, hogy — mint rendezés — kihetetlenül kevés idejük volt a betanulásra.

A zenészekről szólván, nem lehet említés nélkül hagyni azt a szép kis jelenetet, midőn az előadásról távozó Réti Linát a színház sarkán reá várakozó honvéd-zenészek lelkesen megjelnezték.

Vasárnap este már sokkal jobban ment a dolog, midőn másodszor adták ismét zsufolt ház előtt a „Bolond“-ot, mely kasszadarab lesz kétségtelenül. Ezt meg is érdemli, mert legértékesebb az összes idei újdonságok között. F—y.

— **Hegyi Aranka,** a budapesti Népszínház primadonnája e hó 25-én, Szentmiklósi Béla jutalmjátéka vendégszerepelt fog. Ez alkalommal csütörtök este a „Lili“ czimszerepében lép föl, mely az ő alakítása révén lett híressé széles ez országban. A kilencz órai vonattal érkező kitünő vendégművésznőt a vasuti állomáson Havranek József polgármester, mint a színügyi bizottság elnöke fogadja. A rendkívül érdekes előadásra már holnap lehet jegyet váltani, mert is a rendőrség már megtette a kellő intézkedéseket a hihetőleg-óriási tolongás megakadályozására.

Felelős szerkesztő: Chay Antal.

Nyilttér.

Nyilatkozat.

Kötelességünknek tartjuk Hegyi János urnak, mint a „Nemzeti Baleset“ biztosító részvénytársaság helybeli főügynökének köszönetünket kifejezni azért, hogy bennünket sok fáradozással a baleset biztosítás üdvös intézményének megnyert és hegy a most bennünket ért baleset alkalmával a legméltányosabb kárterítést eszközölte ki részünkre.

Miért is ezen intézményt mint üdvöst és czélszerűt mindenkinek a legmelegebben ajánljuk. Székesfehérvár, 1900. január 22.

Előttünk:
Flaskár József
Szokolczay Lajos.

Szili József,
birtokos.
Molnár József,
szabó mester.